

Quan arribi la penombra - Jaume Cabré

Potser perquè no coneixem res més concloent que la mort, resulta temptador fer-la servir per cloure –hermèticament- un conte. En els que recull l'últim llibre de Jaume Cabré (Barcelona, 1947), la mort no és pas el final que sol temptar els autors novells, sinó el *leitmotiv* que tant pot aparèixer al principi, al mig o al final del text: mort per atzar, per interès, per venjança, per un malentès. La mort, que ens unifica a tots, també unifica els contes de *Quan arribi la penombra*, d'altra banda tan variats en la forma que fan pensar en un catàleg d'estils: fantasia i realisme, sorpreses i anticipacions, monòlegs i diàlegs –estàndards i dialectals-, punts de vista interns – com ara un mort- i externs -com ara un llibre que narra.

El mal, que era el tema de l'última novel·la de Jaume Cabré, *Jo confesso*, ha estat substituït per la mort, que permet tractaments més distants i fins humorístics. Al costat de les seves novel·les catedralícies, correm el risc de creure que els seus reculls de contes són menors. Ara bé, si bé tot recull és per definició irregular, en aquest hi podem trobar meravelles com *Punt de fuga* (que és gairebé una *nouvelle*), *Buttubatta* (una breu obra de teatre) o *Les mans de Mauk* (una metaficció que s'entortolliga sobre si mateixa).

Un quadre presumptament pintat per Jean-François Millet apareix al llarg del llibre, a la manera d'un punt de fuga on conflueix més d'un conte. Altres personatges i circumstàncies també es repeteixen aquí i allà, de manera que quan el lector tanca el llibre té la sensació que el que ha llegit és més que un recull de contes, tot i que menys que una novel·la.

En l'epíleg, Jaume Cabré explica que, com que la novel·la és un viatge que no se sap quant durarà, de tant en tant escriu un conte “com qui per fer un descans atraca en una illa desconeguda”. Malgrat les interrelacions entre les peces que el conformen, *Quan arriba la penombra* no ha estat concebut originàriament com un llibre unitari, sinó que recull tant encàrrecs com contes diguem-ne espontanis, i també algun d'originat per la mateixa dinàmica narrativa. El resultat és un aperitiu molt digne abans que arribi la pròxima novel·la, que difícilment superarà el crescendo de les últimes que ha publicat: *L'ombra de l'eunuc*, *Les veus del Pamano*, *Jo confesso*.